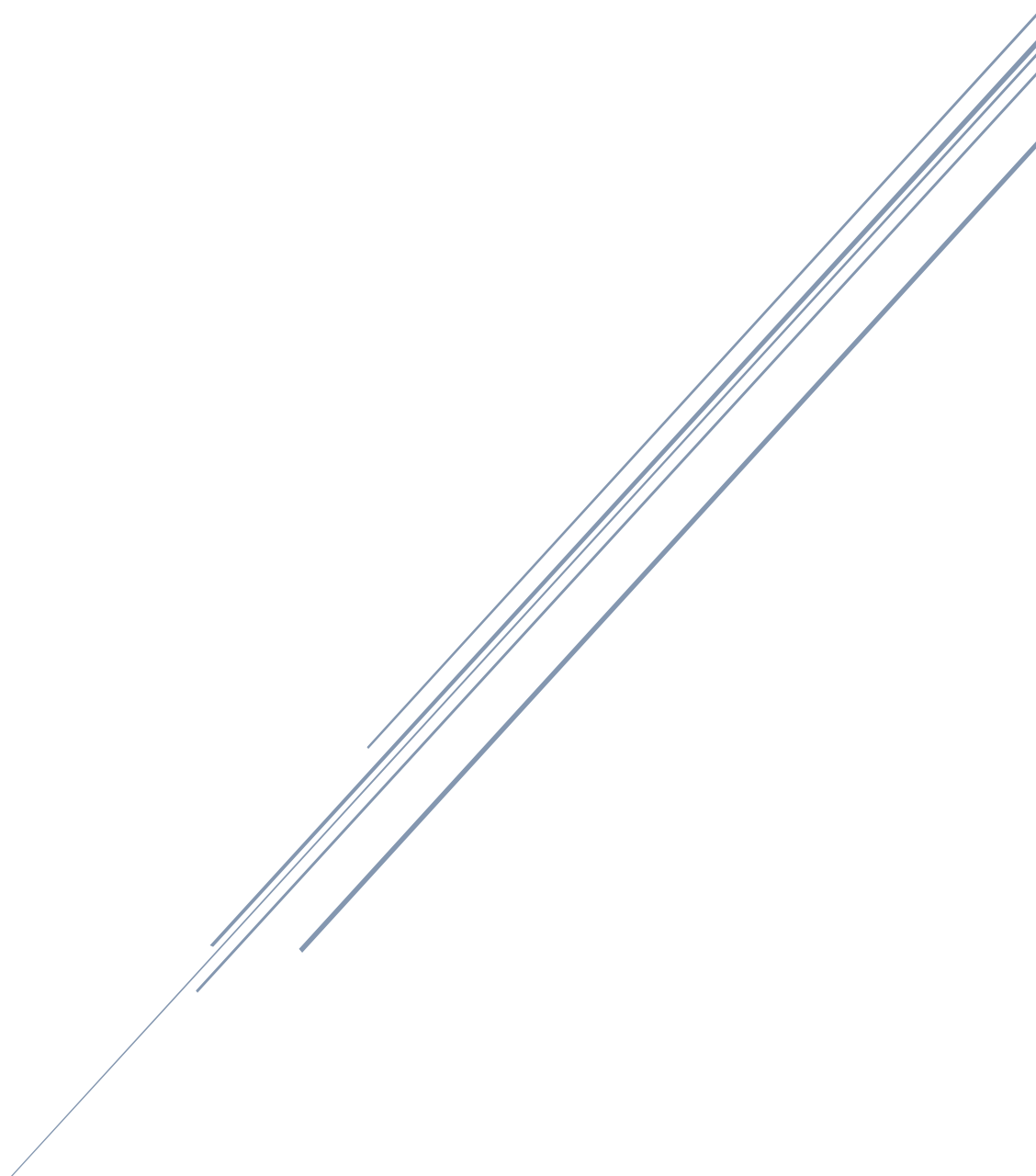

PORTFOOLIO

Terje Schmidt, MR20s

Juhendaja: Margus Sildre

Tallinna Ehituskool
Mööbli restaureerimise eriala

Sisukord

I SISSEJUHATUS MÖÖBLIRESTAURAAATORI ERIALASSE	2
II JUHENDAMISEL TEHTUD PROOVITÖÖD	2
1. Puidu käsitsitöötlemine 1.1. Rõõptapp	2
1.2. Kalasabatapp	2
2. Puitpindade spoonimine	3
3. Intarsia	4
4. Puidulõige	5
4.1. Tudori roos	5
4.2. Ažuurne puidulõige	5
5. Mööbli polsterdamine	6
5.1. Madala polstri valmistamine	6
5.2. Poolpehme polstri valmistamine	7
5.3. Vedrupõhjalse kõva kandiga polstri valmistamine	8
III PRAKTIKA	9
1. Usaldusühing Renovare	9
2. Creazoni Fama, Itaalia	11
IV MÖÖBLI RESTAUREERIMINE	15
1. Luterma rahvatool	15
2. Funk stiilis raadiokapp	20
3. Funk stiilis tool	25
4. Vedrupõhjaga tumba	33
5. Kanditud polstriga 1960-ndate aastate tugitool	42

I SISSEJUHATUS MÖÖBLIRESTAURATORI ERIALASSE

Moodul teostatud

II JUHENDAMISEL TEHTUD PROOVITÖÖD

1. Puidu käsitsitöötlemine

1.1. Rööptapp

Töö teostaja	Terje Schmidt
Moodul	Puidu käsitsitöötlemine
Objekt	Proovitöö - rööptapi valmistamine
Töö eesmärk	Õppida rööptapi valmistamist; arendada käelist tegevust; tutvuda puidu töötlemisel kasutatavate töövõtetega.
Töövahendid	Harilik pliiaats, joonlaud, nurgik, tapisaag nn jaapani saag, peitlite komplekt
Töö etapid	1 – Kahele detailile tapi mõõtmete peale märkimine 2 – Esimese tapi külgede saagimine ja põhjade peiteldamine 3 – Väljasaetud tapidetaliabil teise detaili mõõtude kontrollimine 4 – Teise detaili tapi külgede saagimine ja tapipõhja peiteldamine 5 – Detailide ühendamine ja tapikeelte tasanduslihvimine
Fotod	
Eneseanalüüs	Sain uusi teadmisi puidu käsitsitöötlemise töövahenditest. Pärilises esimesel korral kõik ei õnnestunud, sest saagimisoskus jättis soovida. Esialgu tuli tapiühendus liiga tihe.

1.2. Kalasabatapp

Töö teostaja	Terje Schmidt
Moodul	Puidu käsitsitöötlemine
Objekt	Proovitöö - kalasabatapi valmistamine
Töö eesmärk	Õppida kalasabatapi valmistamist; arendada käelist tegevust; tutvuda puidu töötlemisel kasutatavate töövõtetega.
Töövahendid	Harilik pliiaats, joonlaud, nurgik, tapisaag nn jaapani saag, peitel, tislari tööpink
Töö etapid	1 – Arvutused ja kahele detailile tapi mõõtmete peale märkimine 2 – Esimese tapi külgede saagimine ja põhjade peiteldamine 3 – Väljasaetud tapidetali abil teise detaili mõõtude kontrollimine 4 – Teise detaili tapi külgede saagimine ja tapipõhja peiteldamine 5 – Detailide ühendamine ja tapikeelte tasanduslihvimine
Fotod	

	
Eneseanalüüs	Sain uusi teadmisi puidu käsitsitöötlemise töövahenditest ja -võtetest.

2. Puitpindade spoonimine

Töö teostaja	Terje Schmidt
Moodul	Puitpindade spoonimine
Objekt	Proovitöö – Vineertahvlile erinevat liiki spoonidest ristküliku ja seda ümbritseva raami koostamine
Töö eesmärk	Õppida spooni lõikamist, mustrite koostamist, spooni liimimist aluspinnale
Töövahendid	Harilik pliats, joonlaud, nurgik, kondiliim, spooninuga, pitskruvid
Töö etapid	1 – spooni ja raami mõõtude arvutamine ja vineertahvli keskosa määratlemine
	2 – spoonitükkide väljalõikamine ja paigutamine vineerplaadile
	3 – spoonitükkide kokku liimimine spooni kleeplindiga
	4 -neljast spoonitükist koosnevale ristkülikule raami koostamine
	5 – vineeri katmine kondiliimiga ja sellele detailide paigutamine. NB! Raami diagonaalid ja ristküliku alusnurga diagonaal peavad olema kohakuti.
	6 - vineeri asetamine pressi alla. NB! Pitskruvide asetamine keskelt äärte suunas, pigem rohkem kui vähem, et vältida mullide tekkimist.
	7 – peale pressi alt välja võtmist tasandatakse ääred ja eemaldatakse kleeplint
	8 – põhjale spoonikohi liimimine
	9 – spooni pealispinna puhastamine liivapaberiga
	10 – pinna katmine värnitsast ja tärpentiinist valmistatud krundiga
Fotod	

Eneseanalüüs	Sain vajalikke teadmisi spoonimise töövahenditest ja – võtetest. Ebatäpse mõõtmise tõttu pidin tekkinud pragusid tihendama vahapulgaga.
--------------	---

3. Intarsia

Töö teostaja	Terje Schmidt
Moodul	Intarsia koostamine
Objekt	Proovitöö – spoonist intarsia koostamine puitpinnale
Töö eesmärk	Arendada puidulõike teostamiseks vajalikke tööriistade kasutamise oskust.
Töövahendid	Harilik pliats, kopeerpaber, spooni lõikamise nuga, liim, lihvpaber
Töö etapid	1 – kopeerpaberi abil eskiisi kandmine aluspoonile
	2 – välise kontuuri väljalõikamine
	3 – liblikakeha väljalõikamine ja fikseerimine spooni teibi abil
	4 – tiiva detailide väljalõikamine (väljast sissepoole). Kontuuriga, kuid välja lõikamata detail asetati aluspoonile alla ja kontrolliti, et välised piirjooned kattuksid. Väljalõigatud detaili fikseerimine. Tegevuse kordamine kuni kõik detailid said kohale ja omavahel fikseeritud.
	5- alusvineeri katmine kondiliimiga ja ühendatud spooni asetamine liimikihile
	6 – detaili asetamine pressi alla; pärast kuivamist alusserva tasaseks lõikamine ja kleeplintide eemaldamine
	7 - aluspinna tagaküljele spooni liimimine
	8 – spooni pealispinna puhastamine ja tasandamine kauplehe ja lihvpaberiga
	9 – pindade katmine täpentsast ja värnitsast valmistatud krundiga
Fotod	
Eneseanalüüs	Sain vajalikke teadmisi spoonimise töövahenditest ja – võtetest. Ebatäpsusi tuli täita vahapulga abil.

4. Puidulõige

4.1. Tudori roos

Töö teostaja	Terje Schmidt
Moodul	puidulõige
Objekt	Proovitöö – puidulõige Tudori roos (pöök)
Töö eesmärk	Arendada puidulõike teostamiseks vajalikke tööriistade kasutamise oskust, õppida tundma erinevate puitmaterjalide omadusi, õppida kasutama puidu viimistlusmaterjale
Töövahendid	Harilik pliats, kopeerpaber, lintsaag, peitlite komplekt, lihvpaber
Töö etapid	1 – kopeerpaberi abil kujundi kandmine detailile
	2 – kujundi välja saagimine lintsaaga
	3 – tooriku liimimine alusplaadi külge (vahele ajalehepaber)
	4 – detaili fikseerimine tööpingi külge
	5 – puidu voolimine erinevate peitlitega
	6 – külgpindade puhastamine lihvpaberiga
	7 - valmis töö kruntimine
Fotod	
Eneseanalüüs	Sain teadmisi ja kogemusi erinevate peitlite kasutamisel ning samuti peitlite teritamise oskusi.

4.2. Ažuurne puidulõige

Töö teostaja	Terje Schmidt
Moodul	puidulõige
Objekt	Proovitöö – PIPARKOOK
Töö eesmärk	Arendada puidulõike teostamiseks vajalikke tööriistade kasutamise oskust, õppida tundma erinevate puitmaterjalide omadusi, õppida kasutama puidu viimistlusmaterjale
Töövahendid	Harilik pliats, kopeerpaber, lintsaag, peitlite komplekt, lihvpaber
Töö etapid	1 – kopeerpaberi abil kujundi kandmine detailile
	2 – kujundi välja saagimine
	3 – tooriku liimimine alusplaadi külge (vahele ajalehepaber)
	4 – detaili fikseerimine tööpingi külge
	5 – puidu voolimine erinevate peitlite abil
	6 – külgpindade puhastamine lihvpaberi abil
	7 - valmis töö kruntimine
Fotod	

	
Eneseanalüüs	Sain teadmisi ja kogemusi erinevate peitlite kasutamisel ning samuti peitlite teritamise oskusi.

5. Mööbli polsterdamine

5.1. Madala polstri valmistamine

Töö teostaja	Terje Schmidt
Moodul	Madala polstri traditsiooniline valmistamine
Objekt	Proovitöö – kahe tooli istmepõhja polster
Töö eesmärk	Arendada madala polstri teostamiseks vajalike tööriistade kasutamise oskust.
Töövahendid	Käärid, pruul, kõver nõel, pikad nõõpnõelad, merihein, kotiriie, mitkal, klambripüstol
Töö etapid	1 – vana polstri ja klambrite eemaldamine
	2 – kotiriidest alusriide kinnitamine põhjale, alusriidele tihiniidiga aasade õmblemine
	3- meriheina ja vatiriide asetamine, vatikihi katmine puvillakangaga
	4 – katteriide väljalõikamine, nõõpnõelte abil toolipõhjale kinnitamine
	5- katteriide pingutamine, põhja külge klammerdamine
Fotod	

	
Eneseanalüüs	Sain teadmisi ja kogemusi madala polstri tehnikast. Eriti oluline on pealismaterjalide pingutamisoskus. Nahast kattega toolidel võib tekkida oht, et istmepõhi ei mahu enam alusraami ära.

5.2. Poolpehme polstri valmistamine

Töö teostaja	Terje Schmidt
Moodul	Poolpehme polstri traditsiooniline valmistamine
Objekt	Kahele toolile uue polstri ehitamine
Töö eesmärk	Arendada poolpehme polstri teostamiseks vajalikke töövõtteid.
Töövahendid	Käärid, prüül, kõver nõel, topeltteravikuga nõel, pikad nõopnõelad, mööblirihmad, mööblirihma pingutaja, pingutid, merihein, kotiriie, mitkal, klambripüstol
Töö etapid	1 – vana polstri, klambrite ja mööblirihmade eemaldamine, raami puhastamine
	2 - mööblirihmade kinnitamine alusraamile. Kasutatakse rihma pingutit. Rihmad kinnitatakse naeltega raamile ja keeratakse kahekordselt tagasi. Seejärel klammerdatakse.
	2 – põhi kaetakse kotiriidest alusriidega (serva ja klambrite rea vahele 2-3 mm), peale õmmeldakse kõvera nõelaga tihiniidid. Pisted ühepikkused (ca 7 cm) ja ühtlaselt lihtsõlmega kinnitatud.
	3- merihein topitakse tihiniitide alla (suunaga seest väljapoole), liigutakse järjest edasi keskosa poole, pinna ühtlaseks kobestamine
	4 – aluspolster kaetakse kotiriidega ja pingutatakse raamile.
	5 –istme keskosa tepitakse läbi, kasutatakse topeltteravikuga nõela.
	6 – polster ühtlustatakse vatiiniga ja kaetakse puuvillakangaga
	7 – mööbliriide mustri sobitamine, väljalõikamine, pingutamine, klammerdamine
Fotod	

	
Eneseanalüüs	Sain teadmisi ja kogemusi poolpehme polstri paigaldamisest.

5.3. Vedrupõhjalise kõva kandiga polstri valmistamine

Töö teostaja	Terje Schmidt
Moodul	Vedrupõhjaline kõva kandiga polster
Objekt	Proovitöö - nelja vedruga seljatoega pingile polstri valmistamine
Töö eesmärk	<ul style="list-style-type: none"> - Arendada käelist tegevust; - Arendada vedrupolstri ja kõva kandi õmblemiseks vajalike tööriistade kasutamise oskust. - Õppida tundma erinevate materjalide omadusi; - Õppida töövahendite korrashoidu.
Töövahendid	Käärid, prüül, kõver nõel, nõopnõel, vedrunöör, pingutusnöör, mesilasvaha, merihein, kotiriie, puuvillane vaheriie (mitkal), klambripüstol, klambrid, erinevad naelad
Töö etapid	1 - Vana polstri, vedrude, klambrite, mööblirihmade jne eemaldamine;
	2 - Vana polstri kinnituskohdade tasandamine ja pragude täitmine;
	3 – Mööblirihmade kinnitamine naeltega raami külge (1 cm sissepoole), pingutiga pingutamine. Rihmade servad keerata kahekordselt tagasi, klammerdada.
	4 - Vedrude monteerimine rihmade ristumiskohtadele ning nelja pistega rihmade külge õmblemine
	5 – Vedrude sidumine. Kahe rihmanaela löömine vedrude taga- ja eesserva. Sügavausuunaline sidumine, õigele kõrgusele saavad tagumine vedru ja esimese vedru tagumine keere; teine sügavausuunas sidumine, õigele kõrgusele saab esimene vedru. Sama korratakse teise vedruga. Laiussuunas sidumine. Eelnevalt õigele kõrgusele seotud vedrud seotakse sirgelt ja võrdsete vahedega. Raamsidumine muudab süsteemi tervikuks.
	6 – Vedrustik kaetakse dzhuutriidest aluskangaga. Riie naelutatakse raami ülemise serva külge (väljapoole vedrude kinnitamise naelu) ning riie õmmeldakse nelja pistega vedrude külge.
	7 – Täiteasade tegemine (alustada 4-5 cm raamist, iga järgnev sisemine ruut 6-7 cm kaugusele ja lõpuks diagonaalne piste). Merihein paigaldatakse suunaga seestpoolt väljapoole. Servadest enne, suundudes järkjärgult sissepoole. Sõrmedega kontrollitakse, kas täidis

	<p>on igalt poolt ühtlane. Lisakiht pannakse veel istme keskosale ja esiserva. Lõigatakse juurde hõredam kotirii (10-15 cm istmest suurem), pingutatakse ja kinnitatakse suurte nõõpnõelte abil täidisele. Hea on ka täidise peal istuda.</p> <p>Istme servast 7-8 cm kaugusele märgitakse esimene välimine õmblusjoon, järgnevad kaks ringi 6 cm kaugusele. Keskkoht märgitakse diagonaalselt või viltuste edasi-tagasi pistetega. Eemaldatakse dzhuutriiet alusriide küljes hoidnud nõelad, välisservad täidetakse täiendava täitematerjaliga ja dzhuutriie kinnitatakse klambritega raami külge.</p>
	8 – Serva läbiõmblemine, kasutades kõverat nõela (alustada ülalt alla, nõel uuesti läbi, jättes alla aasa, uuesti piste suunaga ülalt alla ja aasast läbi, pingutada paremale ja vormida tooliserva käega)
	9 – Konaruste ja ebatasasuste silumine väikeses koguses meriheina ja vatiga. Polster kaetakse mööblivatiga ja pingutatakse ja kinnitatakse peale puuvillane vaheriie.
Fotod	
Eneseanalüüs	Sain teadmisi ja esimese kogemuse pehme polstri valmistamisest.

III PRAKTIKA

1. Usaldusühing Renovare

Praktika juhendaja: Tiit Hindpere, täisosanik

Praktika aeg: 10.05-31.08.2021; II osa 10.05.2022-03.06.2022 (lõpetamisel)

Tundide arv aruande esitamise ajaks: 92 tundi

2002. aastal loodud Renovare tegevusvaldkondadeks on restaureerimine-konserveerimine, koopiade valmistamine, dekoratiivsed viimistlused (aaderdus ja marmoreering) ning klientide nõustamine ajaloolise mööbli ja sisekujunduse osas.

Peamised objektid ja tehnikad: ukсед, aknad, trepid, mööbel, aaderdus ja mormoreering.

Töövõtted:

Uste ja akende puhul kasutatakse Renovares ajaloolisi materjale: linaõlikitti, linaõlivärvi ja puidu plommimisel ajaloolist puitu. Aknad ja ukсед puhastatakse vanadest viimistluskihtidest (vajadusel neid ka säilitades), pehastunud puit plommitakse ja viimistletakse värvi, õli, vaha, lakiga või aaderdatakse. Uste ja akende metallsulused konserveeritakse ja restaureeritakse, nende puudumisel kas asendatakse uute kaasaegsete või ajalooliste koopiatega. Aknad klaasitakse kas tavalise või pakett-klaasiga. Paigaldusel aknad ukсед reguleeritakse ja tihendatakse. Tellimisel valmistatakse ka vanadest akendest koopiaid.

Trepid puhastatakse viimistluskihtidest, tugevdatakse konstruktsiooni ja looditakse. Vajadusel plommitakse esiservad ja valmistatakse puuduvad detailid.

Mööbli restaureerimisel peab Renovare meeskond kõige tähtsamaks suhtlemist kliendiga, sest võimalusi, millistest lähtuda, on mitmeid. Peamiselt on kaks suunda, kas restaureerida või konserveerida, aga sinna vahele mahub veel palju võimalusi. Tiit Hindpere sõnusti on mööbli restaureerimine suur kompromisside kunst.

Konserveerimise puhul säilitatakse ese võimalikult autentsena. Ülesandeks on peatada edasine lagunemine, kuid jätta oma tegevusest võimalikult vähe jälgi. Vajadusel tugevdatakse konstruktsiooni ja tehakse pinnapuhastust, kuid nii, et säiliks ajalooline viimistlus, samuti ka eseme kasutusest tulenenud kulumine. Viimistluskihte vaid puhastatakse ja tugevdatakse.

Restaureerimine toob kaasa konstruktsiooni korrastamise, viimistluse eemaldamise ja puuduvate detailide valmistamise. Võimalik on muuta esemete tooni ja viimistlust, kuid samas kaotades paljuski eseme ajaloolisest kulumisest ehk ajajäljest. Tellija soovil valmistatakse ka koopiaid (nt kui komplekt pole säilinud tervikuna), lisatakse vaheplaate.

Teostatud tööd:

1-2. Kaks kliendi kodusest majapidamisest igapäevases kasutuses olevat Lutheri vabriku nn talutooli (kolmepulgatooli).

3-4. Kaks ilmselt varasemalt, st veel nõukogude ajal ühiskondlikus kasutuses olnud Luterma klapptooli, millele viitavad tooli seljatoel plekist inventariseerimisnumbrid.

5. Paneelideks lahti võetud 1950A funkstiilis riidekapp

Kasutatud töövõtted:

Kõikide mööbliesemete puhul (toolid ja riidekapp) on kasutatud renoveerimist, st veidi korrastatud konstruktsiooni ja vana viimistlus täielikult eemaldatud. Uue viimistluse puhul järgiti põhimõtet, et säiliks eseme esialgne värvitoon.

Riidekapi paneelide esmasel puhastamisel kasutati laki- ja värvieemaldajat, pesti üle karukeele ja puhta veega. Allesjäänud viimistlus eraldati kaabitsa ja lihvpaberiga. Mõned algsed kinnituskohad pahteldati (kliendi soovil ehitatakse kapp ümber lükandustega kapiks). Pärast lõpplihvi küllastati tärpentiini linaõli seguga ning kaeti 3 korda vesialuselise poolmati lakiga.

Toolide puhul kasutati värvieemaldajat ning allesjäänud viimistluskiht eemaldati kaabitsa ja lihvpaberiga. Ühe klapptooli vineerpõhi vajab liimimist ning teisel tuli plommida esinurk.

2. Creazoni Fama, Itaalia

Praktika juhendaja: Maurizio Fama

Praktika aeg: 25.10.2021-05.12.2021

Osalejad: Terje Schmidt, Kristel Vürst, Aleksei Seliksar, Daisy Lappard

Tundide arv aruande esitamise ajaks: 195 tundi

Creazoni Fama on ühemehefirma Lõuna-Itaalias Nicoteras. See on olnud Ehituskooli praktikakohaks juba kümmekond aastat. Vahepealsed koroona-aastad on jätnud jälje Maurizio töökoja töö spetsiifikale - vähenenud on vanamööbli taastamine ja kasvanud uue mööbli ehitus. Ilmselt on sissetulekute vähenemine ja ka hirm laiema suhtluse ees kahandanud kohalike inimeste ja väheste ühiskondlike hoonete valdajate (kirikud, linnavalitsus, muuseum) huvi vanade esemete restaureerimise vastu. Meie töökas seltskond tegi aga korda kõik, mis töökojas vanamööblit vähegi saada oli ning kui aega üle jäi, pakkusime abi ka uue mööbli ehitamisel. Tegime grupitööd, päris oma eset keegi ei saanudki.

Teostatud tööd:

1. Kaks söögilaua tooli

Toolid pärinesid umbes 1920-1930 aastatest. Mõlema tooli detailid olid liimist lahti, viimistlus kulunud ning ühel mitteoriginaalne halvas korras toolipõhi.

Tööd: toolide lahti võtmine, detailide puhastamine, uue toolipõhja väljalõikamine, detailide kokku liimimine, peitsimine, katmine vesialuselise lakiga (2 x)

Esimese tööga juhtus ka väike möödaräakine. Ühelt toolil võeti viimistlust kaapelehega, teiselt liivapaberiga ning toolide toonid tulid erinevad. Seetõttu tuli heledamat tooli nn järele aidata.

2. Kaks öökappi

Öökapid pärit arvatavasti 19. sajandi lõpust, 20. sajandi algusest. Mõlema seisukord üldjoontes rahuldav, ühe kapi jalad pehkinud ja pudedad.

Tööd: kappide lahti võtmine, vana viimistluse mahavõtmine, pehkinud jalgade ülesehitamine (kasutati kahekomponentset autopahtlit!), küljepaneelide vigastuste pahteldamine/lihvimine, manuste puhastamine, kapidetailide kokku liimimine, peitsimine ja katmine šellakiga.

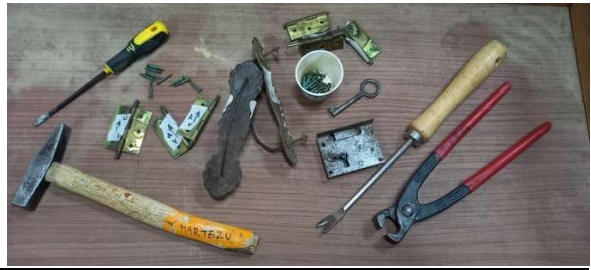

3. Klaasustega vitriinkapp

Vitriinkapi vanuseks ca 100 aastat, säilinud olid originaalklaasid. Kapp üldiselt tugev ja seisis koos, jalad tugevad. Probleemiks puukoi (toonesevad?) poolt järatud küljepaneelid ning halvasti lahtikäiv sahtel.

Tööd: kapiuste ja manuste eest võtmine, vana viimistluse mahavõtmine, koiaukude täitmine pahtliga/lihvimine, manuste puhastamine, uue sahtlipõhja tegemine, liistude lisamine sahtlipõhja alla liikuvuse parendamiseks, peitsimine ja lakkimine (2x) vesialuselise lakiga.

4. Singeri õmblusmasin

Õmblusmasin pärit 20.sajandi esimesest veerandist. Vanust aitas tuvastada seerianumber. Masina seisukord rahuldav: tööpinnal spooni kahjustused, ühe külje/masina jala alumine serv „mäda“, küljed koiaukudega.

Tööd: masina külje/alumise serva asendamine, peiteldustööd (teostaja Aleksei), masinasahkli ja jalgade puhastamine kaapelehega, pealmise tööpinna puhastamine liivapaberiga (nr 240), koitanud külgede katmine putukatõrje vahendiga (Tarlistop), koiaukude täitmine pahtliga, lihvimine, tööpinna spooniparandused, peitsimine, lakkimine (3-x) vesialuselise lakiga, masina paigutamine raamile.

5. Pillikast

Pillikasti seisukord üldiselt hea, liimimist ei vajanud. Kasti viimistlus musta, väga raskesti maha tuleva värviga.

Tööd: täielikult vana viimistluse eemaldamine, peitsimine, lakkimine (3x) vesialuselise lakiga, uue furnituuri lisamine. Pilli omanik lasi hiljem sisemuse katta uue polstriga.

IV MÖÖBLI RESTAUREERIMINE

1. Luterma rahvatool

ÜLDISED ANDMED

Nimetus: Luterma vineerpõhjaga tool, tuntud ka kui Luterma rahvatool või kolmepulga tool
Valmistaja: A. M. Lutheri Mehhaanilise Puidutööstuse A/S tehase toodang
Valmimisaasta: 1930-ndad
Materjal: kask, vineer

Juhendaja: Margus Sildre
Omanik: Kaidi Sats
Tööde algus: oktoober 2020
Tööde lõpp: jaanuar 2021

Toolsi lugu:

Tool on pärit Uueveski talust Russalu külast Raplamaalt. *Toolsi* omanik omandas tooli koos talukoha ostuga. Nüüdseks on talu edasi müüdud, *tool* võeti aga kaasa uude koju. *Toolsi* põhja katkiminekul viidi ese kuuri alla ja vedeles seal aastaid.

Toolsi otstarve tulevikus:
ese on plaanis võtta igapäeva kasutusse.

Toolsi väärtuste tabel (B. Appelbaumi järgi)

	Tootmisel	Enne restaureerimist	Peale restaureerimist
Kunstiväärtus	-	-	-
Esteetiline	-	-	-
Ajalooline	-	+	+
Kasutusväärtus	+	+	+
Ajalooline	-	-	-
Uurimuslik/teaduslik	-	-	-
Hariduslik	-	+	-
Vanuseväärtus	+	+	+
Uudsus	+	-	-
Sentimentaalne	-	+	+
Assotsiatiivne	-	-	-
Rahaline	-	-	+

Ühismäluline	-	-	-
Rariteetsus	-	-	-

Vaatluse käigus tuvastatud puudused:

- *Tool*i raam on pehkinud
- *Toolipõhi* puudub
- Tagumise sari valts on murdunud
- Parempoolse sari esinurk murdunud
- *Tool*i esijalgadel kerged lõhed

*Tool*i restaureerimise eesmärk:

- Asendada katkised osad
- Asendada *toolipõhi*
- Tagada *Tool*i mehaaniline tugevus
- Taastada *Tool*i ajastutruu värv

Planeeritavad tööd:

1. Ettevalmistus – *tool*i seisukorra hindamine ja dokumenteerimine
2. *Tool*i puhastamine tolmust ja mustusest
3. *Tool*i sarjede eemaldamine
4. *Tool*i pinna puhastamine, lihvimine
5. *Toolipõhja* valtsi osaline asendamine
6. Murdunud tapi asendamine
7. Vasakpoolse sarje nurga plommimine
8. Esijalgade lõhede liimimine
9. Uue *toolipõhja* paigaldamine (kolleegilt saadud originaalne asenduspõhi)
10. Viimistlustööd – kruntimine, peitsimine, lakkimine, vahatamine

Punkt restaureerimisplaani	Tegevus kirjeldus	Tööriistad	Kulumaterjal	Aeg (tundi)
1,2	<i>Fotod 1,2</i>		Roheline seep	1,5 h
3	Sarjede eemaldamine	haamer, kang, naelatangid		1 h
4	<i>Tool</i> i pinna puhastamine. Kerkinud puidukiudude eemaldamiseks töödeldi puidu pinda kuuma veega ja lihviti uuesti lihvpaberiga	kaapeleht, lihvpaber	lihvpaber	8 h
5	<i>Toolipõhja</i> valtsi murdunud osa saeti maha (<i>Fotod 3-7</i>). Sobiva suurusega kasepuust klots liimiti ja lõigati õigesse mõõtu.	lintsaag	Kasepuit, puiduliim	2 h
6	Murdunud tapi asemel saeti ja peiteldati uus	jaapani saag, peitel		6 h
	Sarjed liimiti raamile (<i>Fotod 8,10, 11</i>). Pingutati pitskruvidega	pitskruvid	puiduliim	2 h

7	Vasakpoolse sarje nurga plommimine. Sobivas suuruses kasepuust tükk liimiti, pingutati pitskruvidega, lihviti õigesse mõõtu (Foto 11)	Lintsaag, pitskruvid	Kasepuit, puiduliim, lihvpaber	6 h
8	Esijala lõhesse süstiti sooja vee lahustatud puiduliimi ja pingutati pitskruvidega kokku (Foto 9)	Süstal, pitskruvi	puiduliim	2 h
9	Toolipõhja mõõtu lõikamine, raami külge liimimine (Foto 12)	Joonlaud, lintsaag, lihvmasin	puiduliim	4 h
10	Uue puidu vanutamine (tapi otsad, tagumine sarje, vasak esinurk)		Vanutaja	1 h
10	Viimistlus: peitsi peale kandmine, kruntimine, lakkimine ja vahatamine (Fotod 13,14)		Puidupeits, värnits, tärpentiin, šellak, looduslik vaha	6 h

FOTOD

Foto 1 – tool enne tööde algust

Foto 2 - vasakpoolse sari esinurk

Foto 3 – tagumine sari

Foto 4 – tagumine sari /tagantvaade

Foto 5 – tagumine sari/eestvaade

Foto 6 - külgsarjed

Foto 7 - esisari

Foto 8 – lahtivõetud ja puhastatud tool

Foto 9 – esijala lõhe liimimine

Foto 10- sarjede tagasi liimimine

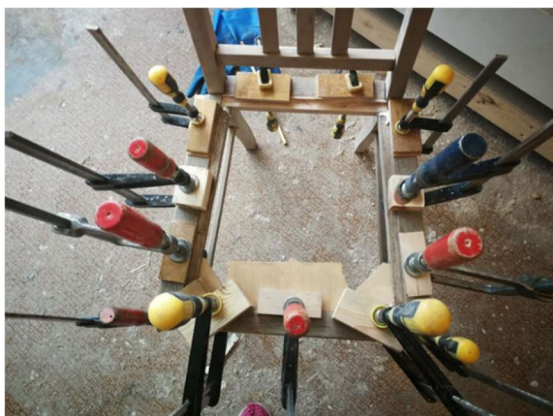

Foto 11 – asendatud tagasari ja plommitud vasakpoolne esinurk

Foto 12 – uus vana toolipõhi (saadud kolleegilt vahetuskaubana)

Foto 13 - valmis tooli eestvaade

Foto 14 - valmis tooli vaade küljelt

Eneseanalüüs:

Tooli raami ja toolipõhja peitsi toonid tulid erinevad. Edaspidiseksõppetunniks, et eri detailidel, millel erinev kulumisaste, teha põhjalikumaid värvitooni katsetusi.

2. Funk stiilis raadiokapp

ÜLDISED ANDMED

Nimetus: Funktsionalistlik raadiokapp

Valmistaja: A/S A. M. Lutheri Mehhaanilise Puidutööstuse tehase toodang

Valmimisaasta: 1930-ndad

Materjal: tamm + pähkel

Kirjeldus: pikkus 80 cm, laius 39 cm, kõrgus 69 cm (jalgadeni), jalakõrgus 6 cm. All kahe uksega kapp, ülal klaasidega riiul. Originaalklaasid, kapinupud, lukk ja võti säilinud.

Juhendaja: Margus Sildre

Omanik: Terje Schmidt

Tööde algus: veebruar 2021

Tööde lõpp: mai 2021

Kapi lugu:

Kapp on ostetud Osta.ee keskkonnast. Kahjuks ei olnud ka müüjal rohkem andmeid, kui et see on pärit ühest Pärnumaa kõrtsist.

Kapi otstarve tulevikus: ese võetakse kodusesse kasutusse.

Kapi väärtuste tabel

	Tootmisel	Enne restaureerimist	Peale restaureerimist
Kunstiväärtus	-	-	-
Esteetiline	-	-	-
Ajalooline	-	+	+
Kasutusväärtus	+	+	+
Uurimuslik/teaduslik	-	-	-
Hariduslik	-	-	-
Vanuseväärtus	+	+	+
Uudsus	+	-	-
Sentimentaalne	-	-	-
Assotsiatiivne	-	-	-
Rahaline	-	-	+
Ühismäluline	-	-	-

Vaatluse käigus tuvastatud puudused:

- *Kapi* parempoolne külg liimist lahti
- Spoonivigastused kapiplaadil ja kumerdatud kapi servadel (pähklist)

Kapi restaureerimise eesmärk:

- Tagada kapi mehaaniline tugevus
- Parandada esteetilised vigastused

- Taastada ajastutruu välisilme

Planeeritavad tööd:

1. Ettevalmistus – kapi seisukorra hindamine ja dokumenteerimine
2. Kapi puhastamine tolmust ja mustusest
3. Vana viimistluse maha võtmine
4. Kapi kokku liimimine
5. Spooniparanduste tegemine
6. Kapi viimistlemine -peitsimine, kruntimine, lakkimine, vahatamine

Punkt restaureerimisplaanist	Tegevus kirjeldus	Tööriistad	Kulumaterjal	Aeg (tundi)
1, 2	Ettevalmistus, kapi seisukorra hindamine, dokumenteerimine. Kapi puhastamine ja pesemine rohelise seebiga. Kapiuste ja furnituuri (lukusüdamik, kapinupud, klaasid) eemaldamine.	Möödulint, peitel	Roheline seep	4 h
3	Vana viimistluse puhastamine: tammespoonilt kaabitsa ja lihvpaberiga, pähkli Spoonilt lihvklotsiga (<i>Fotod 15-20</i>)	Kaapeleht, lihvpaber	lihvpaber	8 h
4	Kapi lahtine külge liimiti kokku.	pitskruvid	puiduliim	2 h
5	Spooniparandused (tamm): kapi pealmine plaat, kapi alumine serv. Kapi pähkli puidust ümarservade spoonimisel kasutati triikrauda. (<i>Fotod 22-25</i>).	Spooninuga, lõikematt, triikraud	puiduliim	8 h
6	Viimistlus: tammespoon viimistleti vesipeitsiga, pähkli Spooni ainult krunditi. Peale peitsimist krunditi kapp üleni ja lasti mitu nädalat kuivada. Shellak-lakk kanti peale tamponiga (puuvillalapiga ümbritsetud lambavill). Esimene ühtlane lakikiht lasti korralikult kuivada, seejärel lihviti nr 320 lihvpaberiga. Korrati uuesti lakkimist. Lõppviimistluseks hõõruti pinnad üle pehme lapiga. Paigaldati furnituur ja klaasid.		Vesipeits, Kruunt (tärpentiin, värnits), šellak- lakk, looduslik vaha	8 h

Foto 15 – kapi eestvaade enne tööde algust

Foto 16 – spoonivigastused parempoolses alanurgas

Foto 17 - spoonikahjustused vasakpoolses alanurgas

Foto 18 - spoonikahjustus parempoolses ülanurgas

Foto 19 – spoonikahjustus vasakpoolses ülanurgas

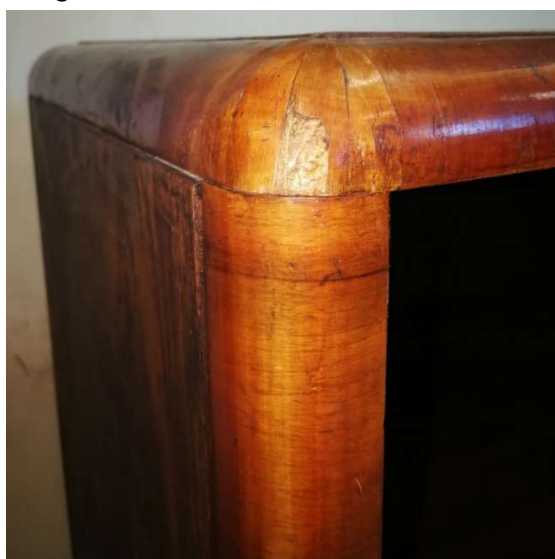

Foto 20 - kapiplaat

Foto 21 – kapiplaat peitsitud, krunditud, lakitud

Kapi lõppviimistlus pealtvaates

Foto 22 - kapi parempoolne alanurk

Foto 23 – kapi vasakpoolne alanurk

Foto 24 - kapi vasakpoolne ülanurk

Foto 25 – kapi parempoolne ülanurk

Foto 26 - omaniku kodus

Eneseanalüüs:

Kuna tegu oli esimese spooniparandus tööga, siis puudus kogemus spoonitükkide kõige vähem silma hakkavate kujundite välja löikamisel.

3. Funk stiilis tool

ÜLDISED ANDMED

Nimetus: Funk stiilis tool

Valmistaja: vabrikutoodang

Valmimisaasta: 1950-ndad
Materjal: kasepuit, kasespoon

Kirjeldus: Algselt pruuni peitsi ja kunstnahast istmepõhjaga tool oli roheline peitsiga üle peitsitud ja kunstnahale peale tõmmatud kangas. Tooli kõrgus kuni toolipõhjani 445 mm, seljatoeni 830 mm, toolipõhja laius eest 425 mm , ümara tagaosa laius 280 mm.

Juhendaja: Margus Sildre
Omanik: Terje Schmidt
Restaureerija: Terje Schmidt
Tööde algus: september 2021
Tööde lõpp: oktoober 2021

Tool lugu:

Tool pärineb tänase omaniku suvekodust Allika külast, Saue vallast. Suvila osteti abikaasa vanemate poolt 1960.aastal ja peamiselt viidi sinna vähemväärtuslik mööbel linnakorterist.

Tool otstarve tulevikus: ese võetakse igapäevasesse kasutusse.

Tool väärtuste tabel

	Tootmisel	Enne restaureerimist	Peale restaureerimist
Kunstiväärtus	-	-	-
Esteetiline	-	-	-
Ajalooline	-	-	+
Kasutusväärtus	+	+	+
Uurimuslik/teaduslik	-	-	-
Hariduslik	-	-	-
Vanuseväärtus	+	+	+
Uudsus	+	-	-
Sentimentaalne	-	-	+
Assotsiatiivne	-	-	-
Rahaline	-	-	+
Ühismäluline	-	-	-

Vaatluse käigus tuvastatud puudused:

- Viimistlus sobimatu (roheline peits)
- Tooli vasakpoolne esinurk pehkinud, mõrane

- Spooni tükid lahti/puuduvad: seljatoel, püstraamil, jalgadel
- Tagumise jala ots saetud viltuseks
- Hoolimatud parandamise jäljed: kruvid, naelad

Toolsi restaureerimise eesmärk:

- Tugevdada toolsi konstruktsiooni
- Parandada ja asendada katkised osad
- Taastada ajastutruu viimistlus

Planeeritavad tööd:

1. Ettevalmistus – toolsi seisukorra hindamine ja dokumenteerimine
2. Detailide pesemine vana viimistluse eemaldamiseks
3. Toolsi lahti võtmine, detailide puhastamine
4. Toolsi detailide puhastamine
5. Toolsi vasaku esinurga parandus
6. Toolsi tagajala parandus
7. Toolsi kokkupanek
8. Spooniparandused
9. Kruviaukude täitmine
10. Toolsi viimistlemine
11. Toolipõhja kõvapolstri valmistamine, uue katteriidega katmine
12. Valmis toolsi ettevalmistus transportimiseks

Foto 27 – toolsi vaade enne tööde Foto 28 – toolsi katkine esinurk algust

Foto 29 – tool detailideks lahti võetud

Foto 30 – toolsi parempoolne esijalg

Foto 31 – tooli viltusele tagajalale klotsi liimimine

Foto 32 – spooniparandused seljatoel, püstraamil

Foto 33- toolipõhjale kõva polstri ehitamine

Foto 34 – istmepolstri vaheriide pingutamine

Foto 35 – tooli esinurk

Foto 36 – tooli püstraami spooniparandus

Foto nr 37 – plommitud kruviauk

Foto nr 38 – plommitud kruviaugud

Foto nr 39 – tool valmis

Punkt restaureerimisplaanist	Tegevus kirjeldus	Tööriistad	Kulumaterjal	Aeg (tundi)
1	Ettevalmistus – tooli seisukorra hindamine ja dokumenteerimine	möödulint		1 h
2	Toolి pesemine vee ja roheline seebiga	karukeel	Roheline seep	1h
3	Tooli detailideks lahti võtmine, va seljatoe raam, kruvide eemaldamine. Istmepõhja puhastamine vanast polstrist. (Foto 29)	auruti, peitel, kruvikeeraja, klambrieemaldaja, näpistangid		4 h
4	Tooli detailide puhastamine kaaplehega. Tapid puhastati	Kaapleht,		6 h

	hoolikalt peitliga, nurgad skalpelliga, lihviti liivapaberiga.	peitel, skalpell, liivapaber		
5	Toolsi vasaku esinurga parandus (Foto nr 30). Lõigati välja puitdetail, peiteldati ja lihviti siseservad sobivaks ning liimiti külge.	Saag, peitel, pitskruvid	Lihvpaber, puiduliim	6 h
6	Toolsi tagajala parandus (Foto nr 31). Lõigati sobiva suurusega parandustükk ja liimiti toolijala külge. Kinnitati pitskruvidega ja lasti kuivada ööpäev.	Lintsaag, nurgamõõdik/mall, liivapaber, pitskruvid	PVA liim	4 h
7	Toolsi kokku liimimine. Esmalt tehti nn kuiv proov, so toolsi kokkupanek ilma liimita. Edasi liimiti tool kokku ühekorraga. Arvestati põhja ja jalgade diagonaale (kasutati nõõrijuppi). Ettevaatlikult prooviti ka istmepõhja sobivust.	Puiduklotsid, papp, kile, pitskruvid, koormarihm.	Titebond liim	3 h
8	Spooniparandused (Foto nr 32). Žabloonide tegemiseks kasutati ajalehepaberit. Liimimisel fikseeriti spoonitükid maalriteibiga. Pressklotsi ja spooni vahele asetati pehmenduseks papiriba ja kile. Üleliigne liim pühiti õrnalt niiske lapiga.	Nuga, käärid,	Pressklots, kasespoon, ajaleht, papp, kile, PVA liim	4 h
9	Kruviaukude täitmine. Osades kohtades kasutati puutikke, osades puidutolmu ja liimi segu (fotod 37, 38).	Haamer, nuga, pintsel	Puutikud, puidutolm, liim	3 h
10	Viimistlus. Peitsi pinnale katmiseks kasutati švammi. Pinda kaeti kaks korda eesmärgiga katta mõnest	Švamm, lihvklot, pintsel	Vees lahustuv peits, linaõli,	4 h

	<p>kohast läbikumav roheline toon. Peale peitsi kuivamist sai tehtud vahelihv (kasutusel pehmem lihvpadi).</p> <p>Järgnes tooli kruntimine linaõli tärpentiini seguga. Õli kanti pintsliga, lasti mõni minut seista ja üleliigne kuivatati lapiga. Toolil lasti 5 päeva kuivada, hõõruti lapiga läikima ja vahatati valmisvahaga. Pärast paari tunnist kuivamist poleeriti pind üle villase lapiga.</p>		tärpentiin, mööblivaha	
11	<p>Istmepõhja kõvapolstri valmistamine (Fotod 33,34)</p> <p>1.Vana polstri ja klambrite eemaldamine. Toolipõhjaks oleva vineerplaadi pinna tasandamine;</p> <p>2.Õhukesest kotiriidest alusriide lõikamine ja kinnitamine vineerist plaadile klambripüstoliga;</p> <p>3.Alusriidele tihiniidi õmblemine ümara kõvera nõelaga;</p> <p>4.Tihiniidi vahele meriheina asetamine;</p> <p>5.Meriheina peale tasandava vatikihi asetamine;</p> <p>6.Vatikihi katmine mitkal kangaga. Riide pingutamine ja kinnitamine;</p> <p>7. Tooli põhja järgi uue pealiskanga välja lõikamine; kanga mustri sobitamine, jälgides, et mustri keskosa ühtiks istmepõhja keskosaga;</p> <p>8. Kanga pingutamine alates tagant keskelt, eest, mõlemalt küljelt, lõpuks nurgad.</p>	Klambrieemaldaja, näpistangid, klambrilööja, kõver nõel, käärid, suured nõõpnõelad	Aluskangas, kotiriie, vaheriie (puuvillakangas) 3x pingutus-nõör, merihein,	8 h

12	Tooli pakkimine mullikillesse ja transportimine omaniku koju		Mullikile	1h
----	--	--	-----------	----

Eneseanalüüs:

Sain hea kogemuse rikutud viimistluse ja hoolimatult parandatud tooli uuendamisel. Veidi keerukaks osutus tooli ühestükis kokku liimimine – tooli detailid olid üsna õrnad ja pitskruvide õige pingutus katsumusterohke. Toolipõhja servi tuli õige vähe lihvida, et iste täpselt paika istuks.

4. Vedrupõhjaga tumba

ÜLDISED ANDMED

Nimetus: Vedrupõhjaga tumba

Valmistaja: käsitöö, meister teadmata

Valmimisaasta: 1930-ndad aastad

Materjal: saarpuut, vedrud, riidekangas

Kirjeldus:

Ümar, kolme jalaga tumba. Alumise puidust raami ümbermõõt 1470 mm, kõrgus jalgadest ilupaelani 320mm, istmeosa diameeter 500mm. Tumba on kaetud pruuni-beezhi ruudulise kangaga.

Juhendaja: Eha Vacht

Omanik: Terje Schmidt

Tööde algus: veebruar 2022

Tööde lõpp: märts 2022

Tumba lugu:

Tumba on pärit Toomase ja Kaia Veenre kodust. Toomas oli kauaaegne ERSO orkestrant (vioola) ja ka ansambel Ruja esimese koosseisu kitarrist, Kaia aga kunstiharidusega kirglik puu- ja käsitöömeister. Toomas ja Kaia on tuntud ehtekunstniku Tanel Veenre vanemad.

Algselt on aga tumba pärit Toomase onu Uno Veenre abikaasa Aino ema Elvine Kristiine Altosaare kodust Harkujärve külast Kaarle talust. Talu on endiselt suguvõsa käes ja seal elab juba 10. põlvkond. Uno Veenre (1920-2016) oli tuntud orkestrijuhth ja helilooja. 1958-1967 töötas ta Eesti Raadio muusikasaadete toimetajana, 1960-2000 oli ta laulu- ja tantsupidude rahvamuusikaorkestrite üldjuht. 2007. omistati Uno Veenrele Valgetähe IV klassi teenetemärk.

Aino Veenre (1923-2018, sünd Altosaar) oli elupõline käsitööõpetaja. Ta oli ka siinkirjutaja õpetajaks Tallinna 37. Keskkoolis.

Tumba vanuseks on ca 100 aastat. Meistri kohta andmed puuduvad.

Tumba otstarve tulevikus: ese on plaanis võtta igapäevasesse kasutusse.

Tumba väärtuste tabel (B. Appelbaumi järgi)

	Tootmisel	Enne restaureerimist	Peale restaureerimist
Kunstiväärtus	-	-	-
Esteetiline	-	-	-
Ajalooline	-	+	+
Kasutusväärtus	+	+	+
Uurimuslik/teaduslik	-	-	-
Hariduslik	-	+	-
Vanuseväärtus	+	+	+
Uudsus	+	-	-
Sentimentaalne	-	+	+
Assotsiatiivne	-	-	-
Rahaline	-	-	+
Ühismäluline	-	+	+
Rariteetsus	-	-	-

Vaatluse käigus tuvastatud puudused:

- Vedrud vajunud ja pehmed
- Pealisriie kulunud

Tumba restaureerimise eesmärk:

Planeeritavad tööd:

1. Tumba seisukorra hindamine ja dokumenteerimine
2. Eemaldada pealiskangas, polsterdus, vedrud, klambrid, tumba jalad
3. Tumba raam puhastada vanadest naeltest
4. Vedrud ja kontuurvõru puhastada ja võtta taaskasutusse
5. Siduda vedrud, asetada tagasi traatvõru, õmmelda kinni
6. Istmepolstri ülesehitamine kahes etapis: kõigepealt istmepõhi, seejärel serv
7. Uue katteriide paigaldamine kolmes osas – istmepõhi, serv, küljed
8. Tumba jalgade puhastamine vee ja roheline seebiga, peitsimine, kruntimine, vahatamine
9. Tumba jalgade tagasipanek
10. Eseme pakkimine kilesse ja omaniku koju transportimine

Foto nr 40 – tumba kõrgus

Foto nr 41 – tumba pealvaates (diameeter)

Foto nr 42 - tumba põhjavaade

Punkt restaureerimisplaanist	Tegevus kirjeldus	Tööriistad	Kulumaterjal	Aeg
1	Tumba seisukorra hindamine ja dokumenteerimine. Tumba loo välja uurimine (Fotod nr 40-42)	Mõõtelint		1h
2	Pealisiide eemaldamine, vana polstri, vedrude, klambrite, jalgade eemaldamine (Fotod nr43-45)	Klambrieemaldaja, sõrgkang, haamer		3h
3	Tumba raami puhastamine vanadest naeltest.	Sõrgkang, tangid, näpistangid		3 h
4	Vedrude ja kontuurtraadi puhastamine liivapaberiga.		liivapaber	2 h
5	Vedrude sidumine: vedrude paika sättimine, vedrude põhjariide külge õmblemine seasõrg sõlmega. Jälgisin, et ülemised vedru oleksid ühes suunas. Kinnitasin kanepinööri papinaeltega, ja alustasin sidumist tagant keskest. Kontrollisin joonlauaga vedrude esiosa kõrgust (10 cm).	Papinaelad, haamer, joonlaud, kanepinöör, papinaelad	vedrunöör	8 h

	Peale vedrude sidumist asetasin tagasi metallvardast raami. Vedrude ja vedrustiku metallvardast raami kokkupuutekohad põimisin nõoriga 8-kujuliselt läbi (Foto nr 46)			
6.1	Vedrustiku peale pingutasin džuutriide, mille naelutasin raami ülemise serva külge ja väljapoole naelu, millega olid kinnitatud vedrude sidumisel kasutatud nõõrid. Õmblesin vedrud neljast kohast katteriide külge.	Naelad, haamer, kotinõel	Kotiriie, 3-kordne pingutusnõör, merihein	4 h
6.2	Võtsin taaskasutusse vana polstrikatte ja õmblesin kotiriide külge (Foto nr 47) Seejärel tasandasin polstrit meriheinaga ja katsin hõredama kotiriidega. Jälgisin, et riie oleks täpselt lõngasuunda mööda ja kinnitasin ning pingutasin täidisele suurte nõöpnõeltega.	Köver nõel, suured nõöpnõelad	Vana polstrikatte, merihein, vatt, hõre kotiriie	
6.3	Läbipõimimine täitematerjali sidumiseks ja paigaldamiseks (Foto nr 48) Mõõtsin servast 7-8 cm välimise õmblusjoone ja edasi sissepoole 2 cm vahedega. Kasutasin topeltteravikuga nõela ja 5-kordset pingutusnõõri. Nõõri hõõrusin eelnevalt küünlarasvaga. Kotiriidele joonistasin peale tsentri ja kandi ringid. Topeltpitsnõelega õmblesin täidise keskelt katteriide külge. Väga tähtis oli jälgida, et õmblus ei haaraks kaasa vedrusid! Seejärel eemaldasin riidet kinni hoidnud nõöpnõelad, täitsin välisservi veel täiendava täitematerjaliga ja keerasin džuutriide ümber täidise, pingutasin ja õmblesin kõvera nõelega alusriide külge.	Topeltteravikuga nõel, marker,	Kotiriie, 5-kordne nõör, tahkunud küünlarasv	
6.4	Istmeserva vormimine (Foto nr 48) Alustasin libiseva sõlmega, torgates nõela ülalt alla, siis pistsin nõela uuesti läbi, pingutasin nõõri ja jätsin alumisse serva aasa. Uus piste ülalt alla, aasast läbi ning nõõri	Köver suurem nõel	5-kordne pingutusnõör	4 h

	pingutamine paremale ja sõlme kinnitamine tõmmates nõõri vasakule. Tumbal õmmeldi 2 õmblust.			
6.5	Istmeosa polstri tasandamine väikeses koguses meriheinaga, katmine vatiiniga ning kõige lõpuks puuvillakangaga. Puuvillakangas pingutati taas alates mõttelisest tagumisest keskkohast suunaga ettepoole ja seejärel mõlemasse külge. Silunud käega puuvillakangast sai veelkordselt tunnetatud täidise ühtlust ja mõnesse kohta lisatud veel ka vatitükikesi. Kangas õmmeldi alusriide külge puuvilla niidiga.	Köver nõel, pingutusnõelad	Merihein, vatiin, mitkal, puuvillaniit,	4 h
6.6	Istmeosa serva loomine meriheina ja vatiriide abil. Katmine puuvillakangaga ja selle kinni õmblemine nii istmeosa kui tumba raami katva kotiriide külge (Fotod nr 50-53).	Köver nõel	Merihein, vatiriie, mitkal, vahaniit	2 h
7.1	Kasutades vana istmepõhja katteriie löikena, uue istmeosa kanga välja lõikamine. Riide pingutamine polstrile, alustades taas mõttelisest tagumisest keskosast ettepoole, seejärel külgedele. Riide õmblemine 4-kordse puuvillaniidiga kotiriidele.	Käärid, pingutusnõelad, kõver nõel	Katteriie, puuvillaniit	4 h
7.2	Tumba serva katmine katteriidega. Alustades taas mõttelisest tagumisest keskosast, liiguti kahelt poolt ettepoole. Katteriide alumine serv pingutati ja klammerdati alusraamile.	Köver nõel	4-kordne puuvillaniit	3 h
7.3	Ilunõõri õmblemine istmepõhja servale. Õmbluse alustamine mõttelisest keskosast ettepoole, kord ühelt- ja siis teiselt poolt. Otsad jäeti paari sentimeetri ulatuses lahti, et need võimalikult tasapinnaliselt (nõõri otsad harutati laiali) tumba serva katteriide alla kinnitada. Nõõr kinnitati lõplikult koos serva katteriide õmblemisega.	Köver nõel,	4-kordne puuvillaniit, ilunõõr	4 h

7.4	Tumba puidust külgosa katmine kangaga. Pehmenduseks kasutati õhukest polüestervatiini. Taas alustati kanga õblemist mõttelisest tagumisest keskosast. Kangast pingutati kõrvale ja alla, jälgides hoolega mustri kokkujooksu. Lõpuks õmmeldi küljed, peites taas ilunööri otsad õmbluse alla. Riide alumine serv keerati kahekordselt tagasi ja klammerdati raami külge.	Klammerdaja, kõver nõel	Katteriie, 4-kordne puuvillaniit, õhuke polüestervatiin	5 h
8	Pandi tagasi tumba jalad, kasutades seekord naelte asemel kruve. Tumba jalgade alla liimiti vildiribad (Foto nr 54)	Akudrell	Kruvid, viltribad	2 h
9	Tumba kiletamine ja omaniku koju transportimine		pakkekile	1h

Foto nr 43 – tumba pärast katteriide eemaldamist Vana polster on kavas võtta taaskasutusse

Foto nr 44 – tumba vedrude algse kõrguse fikseerimine, ca 10 cm

Foto nr 45 – vedrustikuni lahti võetud

Foto nr 46 – uuesti seotud vedrud ja paigaldatud metallvõru

Foto nr 47 – vana polster tagasi pandud

Foto nr 48 – vanale polstrile merihein, kotiriie, keskosa topeltraviknõelaga läbi õmmeldud

Foto nr 49 – tumba istmeosa kant

Foto nr 50 – tumba istmeosa kaetud puuvillakangaga
Serv täidetud meriheinaga. Pingutusnõelad märgivad
kohta, kuhu tuleb serva mitkali ülemine õmblus

Foto nr 51 – serva mitkal ülalt kinni,
pööratakse tagasi, et lisada paks vatirüü

Foto nr 52 – mitkaliga kaetud nii istmeosa kui serv

Foto nr 53 – serva kattekanga õmblemine istme
põhja külge

Foto nr 54 – tumba katterüü paigaldatud

Foto nr 55 – tumba valmis

5. Kanditud polstriga 1960-ndate aastate tugitool

ÜLDISED ANDMED

Nimetus: Kanditud polstriga 1960-ndate aastate tugitool

Valmistaja: vabrikutoodang

Materjal: kasepuit, vedrud, poroloon, villane pealiskangas

Kirjeldus: kanditud polstriga 1960-ndate aastate tugitool, istmeosa kõrgus 370 mm, laius eest 590 mm, tagant 565 mm, sügavus 560 mm. Tooli seljatugi kaardus ja ülalt laienev. All laius 520 mm, ülaosa 720 mm.

Tool oli kaetud punase villase kangaga.

Juhendaja: Eha Vacht

Töö teostaja: Terje Schmidt

Omanik: Klara Taberland

Tööde algus: märts 2022

Tööde lõpp: mai 2022

Tugitooli lugu:

1999 a. ostis prk .Taberland suvila (Suvila nr 8) Harku vallas, Rannamõisa külas. Enne maja ostu/müüki oli see jaotatud mitmeks (suve) korteriks ja sinna oli peale elanike lahkumist maha jäänud väärtuslikumaid ja vähem väärtuslikumaid esemeid. Üheks huvitavaks leiuks oli restaureeritav tugitool.

Tugitooli otstarve tulevikus: tugitool antakse üle omanikule ja on kavas võtta igapäevasesse kasutusse

Tugitooli väärtuste tabel (B. Appelbaumi järgi)

	Tootmisel	Enne restaureerimist	Peale restaureerimist
Kunstiväärtus	-	+	+
Esteetiline	+	-	+
Ajalooline	-	+	+
Kasutusväärtus	+	+	+
Uurimuslik/teaduslik	-	-	-
Hariduslik	-	+	-
Vanuseväärtus	-	+	+
Uudsus	+	-	-
Sentimentaalne	-	+	+
Assotsiatiivne	-	-	-
Rahaline	-	-	+
Ühismäluline	-	+	+
Rariteetsus	-	-	-

Vaatluse käigus tuvastatud puudused:

- Vedrud vajunud ja pehmed
- Polstriosa kulunud
- Seljatoe pehmendus/poroloon pude

- Riie kulunud ja katkine
- Toolijalad logisevad

Planeeritavad tööd:

1. Tugitooli seisukorra hindamine ja dokumenteerimine
2. Tugitooli lahti võtmine: pealiskanga, polsterduse, vedrude ja aluskanga ning tugitooli seljatoe papi eemaldamine. Raami puhastamine vanadest naeltest.
3. Vedrude ja kontuurvõru seisukorra hindamine ja võimalusel taaskasutusse võtmine
4. Toolijalgade puhastamine vanast lakist, peitsimine ja katmine õlivahaga.
5. Uue istmepolstri ja seljatoe pehmenemise ülesehitamine (seljatoel säilitada vana servarant)
6. Uue katteriide ja ilunööri õmblemine
7. Esemepakkimine kilesse ja omaniku koju transportimine

Foto nr 59 – tugitool enne restaureerimist

Foto nr 60 – tugitooli dokumenteerimine

Foto nr 61- tugitooli dokumenteerimine, istmepolstri algse kõrguse määramine

Foto nr 62- katteriide eemaldamine istme-
põhjalt

Foto nr 63 – tugitooli seljatoelt eemaldatud papp

Foto nr 63 – istmeosa serva nurkade polsterdus

Foto nr 64 – vana istmepolster

Foto nr 65- tugitooli vedrud pealt lahti võetud

Punkt restaureerimisplaanist	Tegevuse kirjeldus	Tööriistad	Kulumaterjal	Aeg
1	Tugitooli seisukorra hindamine ja dokumenteerimine (Fotod 59-61)	möödulint		1 h
2	Tugitooli lahti võtmine: pealisiide, vana polstri, vedrude eemaldamine. Raami puhastamine vandest naeltest (Fotod 62-65).	Sõrgkang, tangid, näpistangid		6 h
3	Vedrude ja kontuurtraadi puhastamine liivapaberiga. Vedrude seisukorra hindamisel otsustati vanad taaskasutusse võtta.		liivapaber	2 h

4	Tugitooli jalgade puhastamine vanast viimistlusest. Jalgade kruntimine. Pärast mitme päevast kuivamist peitsisin jalad üle õlipeitsiga ja vahatasin õlivahaga.	Kaapleht, liivapaber, pintsel	Linaõli, tärpentiini segu, Osmo õlipeits ja -vaha	4 h
5	Vedruude monteerimine ja sidumine			
5.1	Metallist sõrestikule džuutriide kinnitamine. Vedruude monteerimine sõrestiku ristumiskohtadele, vedruude neljast kohast kinni õmblemine. Äärmised vedrud on kotiriidest aasa abil kinnitatud naeltega raami külge.	Haamer, kolmekandiline nõel	Vanad vedrud, 5-kordne pingutusnõör, naelad	4 h
5.2	Vedruude sidumist alustasin vasakust tagumisest nurgast, lüües kõigepealt kaks rihmanaela. Tegin nõõrile ühte otsa sõlme ja kinnitasin naelaga. Alustasin vedruude üles-alla põimimist esiotsa suunas. Sidumisel tõmbasin vedrusid tahapoole ja surusin samal ajal ka alla. Sidumisel kasutasin risticest vedrusõlme. Kinnitasin nõõri esiosa naela juures. Enne kinnitamist kontrollisin veel vedruude kõrgust (ca 10 cm). Iga vedru sõlmisin eest- ja tagantpoolt mõlemas suunas. Alumine sidumisring läbib kõiki vedruridasid nii edasi-tagasi kui külgsuundades. Järgnes ülemine sidumine. Nõõride vahele on sõlmitud vahenõör nii otse (prantsusepärane) kui diagonaalis (saksapärane).	Magnethaamer	Jäme vedrunõör, papinaelad	8 h
5.3	Peale vedruude sidumist asetasin tagasi vana metallvardast raami. Vedruudega kokkupuutekohad põimisin nõõriga 8-kujuliselt läbi.		Metallvardast raam, kanepinõör	2h
5.4	Vedrustiku katsin džuutriidest aluskangaga, mille naelutasin raami ülemise serva külge ja väljapoole naelu, millega olin kinnitanud vedruude sidumisel kasutatud nõõrid. Õmblesin vedrud neljast kohast katteriide külge.	Kolmekandiline nõel	Tihe kotiriie, vedrud, 5-kordne pingutusnõör	1 h
5.5	Õmblesin 3-kordsest pingutusnõõrist tihiniidid. Nõõri õmblemisel kasutasin lihtsa silmusega kinnitatavaid sõlmi. Piste pikkuseks	Kõver nõel, marker	3-kordne pingutusnõör	1 h

	8-10 cm (nii et rusikas alla mahuks). Alustasin 4-5 cm kauguselt raamist ja iga järgmine ring oli 6-7 cm kaugusel, keskest õmblesin tihiniidid diagonaalselt. Tegin markeriga märged ette. Jälgisin, et pisted oleksid ühepikkused, sest sellest oleneb polstri kõrgus.			
5.6	Pistete täitmist meriheinaga alustasin tagumisest vasakust nurgast suunaga seestpoolt väljapoole. Tegin ringi peale ja lõpuks täitsin keskosa. Eemaldasid täidisest ka jämedamad kiud. Kui kogu iste oli polsterdatud, siis kontrollisin veel sõrmedega, kas täidis on igal pool ühtlane.		merihein	1 h
5.7	Lõikasin juurde kotiriide (10-15 cm istmest suurema), asetasin selle istmele täpselt lõimesuunda mööda. Alustasin suurte pingutusnõeltega pingutamist tagant, seejärel eest, mõlemalt küljelt ja nurkade suunas. Seejärel tegin ka nn prooviistumise.	pingutusnõelad	kotiriie	1 h
5.8	Täitematerjali läbipõimimine. Mõõtsin ära keskkoha ja topeltteravik nõelaga põimisin kahes reas läbi keskkoha. 5.kordset pingutusnööri vahatasin eelnevalt küünlavahaga. Oluline oli jälgida, et õmblus ei haaraks kaasa vedrusid! Seejärel eemaldasid riidet kinni hoidnud nõõpnõelad, täitsin välisservi veel täiendava täitematerjaliga ja keerasin dzuutriide ümber täidise, pingutasin ja õmblesin kõvera nõelega alusriide külge. Prüüli kasutades kontrollisin veelkord täidise jaotumist servades ühtlaselt.	Topeltteravik nõel, prüül	5-kordne pingutusnõör.	3 h
5.9	Istmeserva vormimist alustasin libiseva sõlmega. Torkasin nõela ülalt alla, pistsin nõela uuesti läbi, pingutasin nõõri, jätsin alumisse serva aasa. Uue pistega ülalt alla tõmbasin aasast läbi ja pingutasin nõõri paremale ning lõpuks kinnitasin sõlme tõmmates nõõri vasakule. Õmblesin tugitooli serva kolmes rea, viimane kaldpistes.	Kõver nõel	5-kordne pingutusnõör	8 h

5.10	Istme esiosa serva nurkadesse lisa polsterduse õmblemine. Täidiseks merihein ja vatiinriie.	Köver nõel	5-kordne pingutusnõör, merihein, vatiinriie, tükike džuuatriet	4 h
5.11	Tugitooli seljatoe katmine džuuatriidega. Riide klammerdamine tugitooli seljatoe raami külge. NB! seljatoel säilitatud vana servapolster.	klambrilööja	džuuatriie	1 h
5.12	Istmeosa polstri tasandamine väikeses koguses meriheinaga, katmine vatiinriidega ning kõige lõpuks puuvillakangaga. Puuvillakangas pingutati taas alates mõttelisest tagumisest keskkohast suunaga ettepoole ja seejärel mõlemasse külge. Silunud käega puuvillakangast sai veelkordselt tunnetatud täidise ühtlust ja mõnesse kohta lisatud veel ka vatitükikesi. Mitkal kinnitati alusraamile klambritega.	Klambrilööja, suured pingutusnõelad	Merihein vatiinriie, puuvillakangas (mitkal), 4-kordne puuvillaniit	3 h
5.13	Seljatoele lõigati juurde vatiinriie, mis keerati ühelt poolt üle seljatoe ülaserava ja veeti alt istmeosa ja seljatoe vahelt läbi. Keskosale kinnitati harvade pistetega teine kiht vatiini. Lisaks pehmendati seljatoe alaosa veelgi laia vatiinipaneeliga. Seejärel kaeti seljatugi puuvillakangaga, pingutati taas nagu aluskangaski ja klammerdati seljatoe alusraami külge.	Klambrilööja, köver nõel	Vatiinriie, puuvillaniit	4 h
6	Tugitooli katmine riidega. Vana riie sai hoitud alles ja selle järgi oli hea teha umbkaudset lõiget. Kuna kangas oli ühevärviline, siis mustri kokku sobitamist polnud. Eri osade väljalõikamisel jälgisin lõngasuunda. Istmeosa koosnes kahest osast- istmepõhjast ja servast. Kõigepealt pingutasin peale istmeosa ja õmblestin aluskanga külge. Seejärel	Köver nõel	Kangas 2,5 m x 140 cm, Polüestervatiin, 4-kordne puuvillaniit	6 h

	<p>õmblesin istme serva ülemise osa istmepõhja külge, jälgides täpselt polstri kõrgust. Keerasin serva tagasi ja sättisin veelkordseks pehmeduseks riide alla polüestervatiini riba. Seejärel keerasin riide alla tagasi ja klammerdasin kahekordselt tagasipööratuna põhja raami külge.</p>			
6.1	<p>Ilunööri õmblemine. Alustasin eest keskelt ja kergelt nõõri pingutades õmblesin kahe õmbluse liitekohale. Nõõri otsad sidusin lahti ja püüdsin hästi tasapinnaliselt klammerdada raami külge.</p>	Klambrilööja	Ilunöör, puuvillaniit	4 h
6.2	<p>Seljatoe sisekülje katmine riidega. Asetasin riide vastu seljatuge ja kinnitasin selle ülevalt ja külgedelt. Alumised nurgad, kus riie tuleb istme ja seljatoe vahele panna keerasin tagasi, märkisin riidele seljatoe raami- kohad . Esialgu tegin väikse sisselõike, hiljem tegin lõiget veidi suuremaks. Tõmbasin riide istme ja seljatoe vahelt läbi taha. Seljatoe nurkade juures pingutasin ja kinnitasin riidet väikeste ühtlaselt jaotatud voltidena. Kinnitasin klambritega.</p>	Klambrilööja	kangas	3 h
6.3	<p>Seljatoe tagakülje ehitus ja riidega katmine. Võtsin taaskasutusse vana papist toe, klammerdasin selle raamile, pehmeduseks lisasin kihi polüestervatiini. Uue riide peale panekut alustasin samuti nagu teiste aluskangastega – ülevalt alla seejärel mõlemale küljele. Riie on õmmeldud tagasipööratud esikülje riide külge. Õmbluskohta on paigaldatud ilunöör, mille õmblemist ja kergelt pingutamist alustasin nagu ikka ülevalt keskelt, liikudes otste suunas. Lahtiarutatud nõõriotsad on peidetud põhja raami alla.</p>	Klambrilööja, kõver nõel	Papist seljatugi, polüestervatiin, ilunöör, puuvillaniit	
7	<p>Eseme pakkimine mullikillesse ja omanikule transportimine</p>		mullikile	1 h

Foto nr 66- tugitooli vedrud on uuesti seotud

Foto nr 67 - tihiniitidele paigaldatud täidis

Foto nr 68 - täidise katmine hõreda kotiriidega

Foto nr 69 – kotiriie on õmmeldud aluskanga külge

Foto nr 70 - tugitooli istme keskosa täidis on

Foto nr 71 – tugitooli seljatoe servarant on jäetud

Läbi põimitud, servas kolmekordne kant

alles, uus džuutriie on klammerdatudraamile

Foto nr 72 - puuvillakanga pingutamine istme-põhjale

Foto nr 73 – istmepõhi ja seljatoe esikülg on mitkaliga kaetud põ

Foto nr 74 – istme servaosa riide alla lisatud kiht õhukest polüestervatiini

Foto nr75 – ilunööri õmblemine

Foto nr 76 - seljatoe tagakülje papi pehmeduseks lisatud kiht õhukest polüestervatini

Foto nr 77 – valmis tugitooli eestvaade

Foto nr 78 – valmis tugitooli külgvaade

Foto nr 70 – valmis tugitooli tagantvaade

Eneseanalüüs: Lõputööna esitatud kanditud polstriga 1960-ndate tugitooli restaureerimine oli põnev kogemus. Oli väga õpetlik polsterdustööde eri etappide läbi tegemine. Kliendi poolt valitud riie oli

väga sensitiiivne ja tõi kõik võimalikud vead esile. Leian aga, et ese sai ilus ja funktsionaalne ja tänan selle eest suurepärasest juhendajat Eha Vacht'i.